

יא והיה כייבאך והיה אל-ארץ הפנעני באשר נשבע לך ולאבתיך
 יב ונתנה לך: והעברת כל-פטר-רחס ליהוה וכל-פטר-שגר בהמה
 יג אשר יהיה לך הזכרים ליהוה: וכל-פטר חמר תפדה בשה ואם-לא
 יד תפדה וערפתו וכל בקור אדם בגניך תפדה: והיה כיי-שאלך
 כנה מחר לאמר מה-זאת ואמרת אליו בחוזק יד הוציאנו יהוה
 טו ממצרים מבית עבדים: ויהי כיי-הקשה פרעה לשלחננו ויהרג יהוה
 קל-בכור בארץ מצרים מבקר אדם ועד-בכור בהמה על-פן
 אני זבח ליהוה כל-פטר רחס הזכרים וכל-בכור בני אפדה: והיה טו
 לאות על-ידיך ולטוטפת בין עיניך כי בחוזק יד הוציאנו יהוה
 ממצרים:
 פס' כא

ויש לתמוה מאוד בזה מ"ש
 חמור זה משאר חמורים וכי הוא יותר חשוב.
 שאין טפק שבהמה היתה ובהמה אחת כמו אחרת.
 ועוד למה נברא בששת ימי בראשית ולא לקוח
 שאר חמור. אבל רז"ל הפליגו מאוד בחכמתם
 לגלות מצפוני החמור, ולמה באלו שלשה דוקא
 שהם אברהם משה ומשיח כתיב שרכבו על חמור.
 דע כי כל רכיבה הוא מורה על שהרוכב נבדל
 מן אשר רוכב עליו ומתעלה עליו כי מאחר שהוא
 רוכב עליו מתנשא עליו ואינו מצורף עם אשר
 הוא רוכב עליו. וכאשר רצה הקב"ה להגדיל את
 אברהם ואת משה, לא התנשאות שהוא למלכים
 שהם מתנשאים בגבורתם או בעשרם, אבל
 התנשאות זה התנשאות מעלה קדושה ומעלה
 נבדלת שהיו קרובים אל מעלה אלהית, נתן להם
 הקדוש ברוך הוא להיות רוכבים על החמור, שזה
 מורה שהוא רוכב על החמורית, מתנשא עליו
 ורוכב עליו לפי שהוא נבדל מן החומר. אמנם
 אם היה רוכב על חמור סתם, אין זה דבר כי
 הקדוש ברוך הוא היה רוצה להגביהם על כל
 עולם הגשמי. ומנין אתה מוצא שהיו אלו שלשתן
 מתנשאים על העולם, שהרי דרשו רז"ל (עי' ב"ר
 פ' מ"ד) כן אצל אברהם ויוצא אותו החוצה
 שהוציא אותו חוץ מחללו של עולם, וכן דרשו
 בש"ר בפר' בא (עיי' רש"י וארא) על משה נטה ידך
 על השמים מלמד שהגביה את משה למעלה
 משמים למדנו מזה שאלו שניהם היו מושלים
 על עולם הגשמי והיו נבדלים ממנו, וזהו היה
 עצם מעלתן.

(יד) מה זאת, פדיון פטר חמור, שהוא בהמה טמאה ולא תחול
 עליה קדושת הגוף, ועריפת פטר חמור אם לא תפדה. בחוזק יד
 הוציאנו ה' ממצרים, בחוזק ידם של מצרים הוציאנו ה' כאמרו
 "ותחזק מצרים על העם" (לעיל יב לג), באופן שלא יכולנו לשאת
 נכסינו בעגלות כמנהג מצרים⁵⁰, והוצרכנו לשאת בחמורים,
 ונעשה בהם נס שהספיקו לזח בכמו רגע, וחלה עליהם איזו
 קדושה ואויה לפדיון.

אין ע"כ (י"ע)

(יג) פטר חמר, ולא פטר שאר בהמה טמאה, וגזרת הכתוב היא,
 לפי שנמשלו בכורי מצרים לחמורים⁶⁹, ועוד שסייעו את ישראל
 ביציאתן ממצרים, שאין לך אחד מישראל שלא נטל עמו הרבה
 חמורים טעונים מכספם ומזהבם של מצרים⁷⁰, תפדה בשה, נוחן
 שה לכהן ופטר חמור מותר בהנאה⁷¹, והשה חולין ביד כהן.

ע"כ (י"ע)

המצריים נמשלו בחמור, שנאמר אשר בשר
 חמורים בשרם טא) וישראל נקרא שה, שנאמר
 שה פזורה ישראל סכ) והרגתי את בכוריהם של
 מצריים, והקדשתי בכוריהן של ישראל, שנאמר
 כי לי כל בכור בבני ישראל וגו'.

גנחמא יע

וישכם אברהם
 בכקר ויחכוש את חסורו, הוא החמור שרכב עליו
 טשה ככאו למצרים שנא' ויקח טשה את אשתו
 ואת כניו ב) וגו', הוא החמור שעתידי כן דוד
 לרכוב עליו שנא' ג) גילי טאר בת ציון חרועי כת
 ירושלים הנח טלכך יבא לך צדיק ונושע הוא עני
 ורוכב על חסור ועל עיר כן אתונות.

גנחמא יע

ויקח משה את-אשתו ואת-בניו ויך-בם על-
 החמר וישב ארצה מצרים ויקח משה את-מטה האלקים בידו:
 מע"כ

ונתנה לך, שלא תהא בעיניך כירושח
 אבות, אלא תהא בעיניך כאלו היום נתונה
 לך.

ע"כ (י"ע)

מ"ש ג' כ"ג